„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „

За Србију:
(у сребру.)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ ратунају се по 6. нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жигсе плаћа по 30 новч. сваке пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и браће М. Поповића код „црвене руже.

БРОЈ 23. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 23. ФЕБРУАРА (7. МАРТА) 1875. ГОДИНА X.

КРАЈ ДЕАКОВСКЕ СТРАНКЕ — И ШТА САД?

Дакле је пре него што се мислило, извршила се подпуна фузија двеју велики мађарски странака деаковске, и средње левице. У среду 19. фебруара (3. марта,) држао је клуб деаковске странке своју последњу седницу, у којој се разрешио, и из које су чланови му отишли у дворану „Хунгарије“ на заједнички састанак са члановима међутим такође разрешеног клуба средње левице, где засноваше нов клуб под називом; „либералне (слободоумне) странке.“

После 7 година дана оболе и странка са Деаком, и још за живота овога распаде се, и слив се са противничком странком промену и само име своје.

Изгледало ie као иронија судбине, кад је Б. Хорват на полазку из деаковског у заједнички табор ускликнуо: „живио Деак“!

Први заједнички састанак отвори Гици, који овом приликом из злослутне Касандре мађарске постаде пророк пунонадежне будућности. „Сад је, ускличе он, отачбина изван опасности“.

Видићемо.

Међутим нема сумње, да је спојење двеју велики мађарски странака знаменит догађај по мађарски народ.

Пре свега постало је мање и природнији странака. Сад ји је три: у среди тако названа „либерална“, с лева „странка независности“, с десна странка, којој је глава Шењеји, и која још нема имена, али која ће у главном заступати конзервативна начела и с поља и изнутра.

Лоњајевци нису странка, ма да ји у сабору има колико и Шењејеваца; они не представљају никакво начело, ни с поља, ни изнутра, него само неке, понајвише личне интересе — они чине фракцију, или котерију.

Шењејева је странка штит мађарском народу у временима, кад би Аустрија тако ојачала, или би аустријски цар тако надмашио угарског краља, да би унутрашња самосталност Угарске могла доћи у опасност.

„Странка независности“ била би мађарском народу полуга у времену какве катастрофе за монархију у опште, за Аустрију особено. Овака странка, као што је садања фузијонована, „либерална“, управо „средња“ странка, таман је за нормалне околности Угарске.

Но и с друге стране фузија је знаменита по мађарски народ. Она саставља и и представља два до сад одељена, једно друго допуњујућа живља. Деаковци су већином представљали смесу од разни народности, и разни слојева, мађарски литерата, народносни ренегата, доктринара, и спекуланата, којима је под именом „културе“ материјални интерес копча био, али који су ипак, ако и у просечној мери, представљали које мађарску, које помађарену интелигенцију, и којима је „општа цивилизација“ ако не од претежне, оно од једнаке вредности била, као и мађарска народност.

Странка средње левице напротив представљала је језгру мађарског народа, и његову девизу: „мађарство над-а свим“, и племићска интелигенција у њој је играла ону улогу, коју у деаковској разноврсна, тако рећи „буржоазка“ интелигенција.

Сад су спојена та два живља: живаљ, који мисао мађарске државе из интереса негује, и цивилизацијом мађари, и мађари се; и живаљ, коме је иста мисао за срце прирасла, и коме напред иде мађарство, и „шовинизам“ т. ј. мађарење други, па онда цивилизовање мађарског и помађареног народа.

О десна и лева стоје аристократски и демократски надри-космополитизам мађарски — ако т. ј. о икаквом космополитизму може бити говора у мађарском народу, који има свог особеног бога.

Да је та фузија за немађарска племена најопаснија, — јасно је сваком, који има очи да види.

Аристокрација не може самом, ма коликом крунском пуновласти држати мађарску демократију и „независност“ у запту; треба и друга наслона, не само с поља, него и изнутра; мађарска демократија и „независност“ мора напоследку увидити да јој без каквог таког ослонца на немађарске народности нема изгледа и будућности.

Друге две, сада спојене, странке једна су другој доста.

Рачун је чист и прост — наравно само за нормална времена, и ако европски догађаји узчекају, док се у истој тегли, у којој су претопљене две мађарске странке, претопе, и са мађарским уједно слију немађарска племена.

Фузија истина још није се згуснула, још није чврста. Већини досадањи деаковски листова негоди најбоље та фузија.

Многи су од деаковски „капацитета“ нашли се увређени, што су изостали, или што нису постали министри. Уновом кабинету управо и нема другог деаковског капацитета, осим 32. године младога Сила. Незнамо, да ли други нису хтели с Тисом — или Тиса није хтео с њима, али то знамо, да се незна, шта је од тога двога кобније по нов кабинет.

Но ово је коб садањег кабинета, који после нови избора може, и морати ће добити нов облик, ако т. ј. мађарски народ — јер он је сад једино меродаван — изборима потврди фузију.

Имамо дакле нову ситуацију пред нама: ситуацију прибирања мађарске народне снаге, на ту цел, да се, као што бечки немачки листови сами признају, од Аустрије одкине што више у корист мађарске државе, и као што ми додајемо: да се закине од немађарски народности што више у корист мађарске народности.

Крај деаковства постаје прави почетак „великог мађарства“.

Шта дакле сад — quid nunc? — као што рећи обичај има Б. Хорват.

Ми се заиста налазимо пред новом ситуацијом мађарски странака, али позиција немађарски народности, или они живаља у њима, који немају вољу утонути у језеру мађарства, остаје по нашем мишљењу иста само би могло настати питање о такцици, о начину даљег поступка.

Разуме се, да је позиција „народносне странке“ на опозицији, јер опозиција народносне странке није се тицала само деаковске, него сваке мађарске владавине и системе, која држи, да је питање народности решено, шта више, која од тако званог закона „равноправности народности“ извршује само онај део, што стоји на челу закона: да је у Угарска један неразделјив мађарски народ, а све остало на политичном и културном пољу у кошар баца; која напоследку у програм свој изрично и опредељено не мете: задовољење немађарски народности на основу подпуне са обстанком државе складне равноправности.

Но одпор тај као да хоће да се претаји — да не употребимо други, жалоснији израз.

У оној мери, у којој се мађарске странке све већма „раљирају“, прибирају, ваљало би да се и немађарске народности прибирају, скопчавају и да ступају у што јачу солидарност.

Та је солидарност услов кадтадашњем успеху „народносне политике.“ Кад би немађарска племена, некажемо противу мађарске народности, него противу системе политичног и културног „унификовања“, т. ј. помађаривања Угарске сложан, снажан, и постојан уставан одпор давала, кад би она у том погледу сва као у једном снопу стојала, дошао би тренутак, у ком би Мађари морали доћи себи, ма и зато само, што би увидили, да за одржање Угарске није довољно обично, полицајним, криминалним и војничким законима и мерама изнуђено испуњавање „поданичке дужности“, него да је нужно и одушевљење и пожртвовање, и то не само јединог мађарског, него свију племена.

Али свест те солидарности међу немађарским племенима као да на жалост опада место да расте, чиме се и одпорна снага свију, и свакога појединца слаби,

Бар ако би по тако званом „народносном клубу“ мерили и судили свест солидарности, и снагу одпора, дошли би до неповољни резултата.

Могло би се запитати: да ли још постоји тај клуб? Ни је ли се изгубио у жагору мађарски странака, кад му нема гласа и трага онда, кад све мађарске странке и странчице дају од себе гласа.

Клуб се тако смежурао, да кад је у буџетској генерелној расправи ове године требао да поднесе колективан предлог „народносне странке“, није то учинио, јер није имао десеторицу за подпис. Но то би био још најмањи јад. И деветорица да су подписала, доста би било, да се обележи живот и солидарност „народносне странке“ — но ту лежи, што се и то избегло. Међу браћом Романима као да преоблађује живаљ, коме је тегобна солударност са Србима, и у опште са Славенима, и који би хтео да „сепаратну транзакцију“ прави са Мађарима, нарочито онима, који су на власти, и како је сада Тисина левица, у којој јевише, и то упливни, ако не још и меродавни Романа таки, то јим је фузија Тисе с Деаковцима, таман добро дошла да се одкрпе и од опозиције у опште, и од солидарности са Србима особено. Један је већ пре тога иступио из „народносног клуба“, тобоже с тога, што налази сувише жестине онде, где једва мицања има.

Нерешљивост, неодлучност, нека „мора“ овладала је народносним клубом — не говоримо о појединима, него о већини, и по томе о целини.

Међу тим ми стање народносног посланичког клуба сматрамо само као једну појаву, која још немора бити прави израз стања и мишљења у немађарским народима самим. Ми би бар желили да није. Како ће овај сабор и онако престати, то ће народ имати прилике, да се од своје стране путем избора изјасни, какву политику и тактику жели, да му заступници у будуће воде?

Да ли активну или пасивну политику?

Да ли одлучено од мађарски странака, или измешано са једном од ти странака, и с којом?

Да ли у особеној каквој свези и солидарности са немађарским народностима — или не?

Тога ради ваља на то помишљати: да се па пролеће, око ускрса, најдаље око Духова, сазове општа конференција Србаља слободоумне странке у Н. Саду, или у — Панчеву.

Ово је наше мишљење не са видика, него са браника.

ПРЕГЛЕД НОВИНА.

Бечки листови — како је већ познато, нису предусрели образовање новог мађарског министарства онако како би то у Пешти желили, него на против врло ладно, а и о фузији странака не влада ни најмање лепо мнење у аустријској престоници. Тако:

„Н. сл. Преса говорећи о „кабинету нулитета“ вели међу осталим: „Господин Тиса подвргао је досадању већину саборску своме јарму и стараће се да је из тога ни у будуће не пусти. Али садање министарство не свезује никакав програм, а и образовање самог министарства због тога је било тако јако тешко, што нема заједничке мете и заједнички средстава, којима би се та мета постигла. И тако, да се дође до министарства у опште, деаковци су морали попустити баш у оној тачци, која сачињава суштину и језгру целе ствари, око које се све остало окреће. Начин Гицијев како да се захтеви буџета покрију, одбачен је, и још један пут покушаће се, да се иде путем задуживања. На сваки начин, да ће то бити последњи покушај; увек се греши — последњи грех; од год. 1876 Угарска ће бити — добродјетелна! А тај експеримерат, очевидно без икаквог успеха, навлачи на државу најнишарске интересе новог зајма, и што је још горе, отежава финансијски препорођај земље.“

О новој организацији странака вели исти лист:

„До сад је постојала још нека деаковска странка, која је могла покушати да своје министарство одржи или да из себе друго ново образује. Од сад нема више деаковске странке, и оне групе, које стају на њено место, неће бити у стању да склопе министарство. Не само да ће оскудевати томе физична, него и морална моћ. Што год дакле буде Тиса хтео, он ће моћи и учинити, и то у толико лакше, што у целој влади која је сад склопљена, нема ни једног ауторитета, који би новом министру унутарњи послова могао вагу држати.“

О томе шта од новог министарства очекује, вели „Н. сл. Преса“ ово:

„Могуће је да се неће ударати на начело државоправног изравнања; али начело се може уништити извођењем појединости његових. И ми смо за то, да се при идућој измени изравнања исправи све, што је искуство показало да неваља. Али та лојална увиђавност обестрани потреба недаје права, да се на плећа саветни рачунџија и газда товаре терети, које дотични сами, ради распикућног газдовања, неће или немогу да носе. Ми мислимо, да с погледом на то имамо права да се наоружамо неповерењем.“

— Стара „Преса“ називајући ново министарство „недоношчетом, које у себи носи клицу сувобоље“ — вели:

„Поглавица кабинета само је по имену Венкхајм. Он и осећа да он није кадар бити оно што му назив захтева, а оно што би у ствари био, тешко да ће хтети бити. Са Венкхајмом дакле седа на столицу министарску провизорија, а са овом проглашују се за сталне и трајне, брига и и борба. Већ се сад гласно подиже питање: за кога управо Венкхајм загрева министарску столицу.

Шта „Преса“ од нове владе ишчекује, види се из овога:

„Превара је учињена већ у најглавнијем дневном питању, у уређењу државног газдинства. Само се речма одбацује повишење пореза, али се у ствари мисли то извести. И они, који буду на основу овога програма свој положај заузели, полазиће при томе са погрешне предпоставке, и за кратко време мораће пријатељ са непријатељем изменути место, ако у финансијалном питању усхту у прави свој одношај према влади стати. За данас је једино ово јасно: *Влада и парламенат сусрешће се у мнењу, да се из одношаја Аустрије ка Угарској, мора за ову последњу изцедити оно, што се из Аустрије у опште изцедити даје.* То и ако не принуди уставоверну немачку странку на неповерење, ипак јој мора улити обозравости према Угарској. Ми ћемо мирно, али и са јако отвореним очима, и оштрим погледом, изгледати на дела.“

„Беч. немач. Нов“ виде у овом кабинету „за невољу — како га згодно називају — преласно и од кратког века министарство.“ Сјајна нада, која је полагана у фузију странака, растопила се брзо. Ни један политичар ма од најмањег значаја није пружио руку Тиси, па и сами они подчињени елементи, као што су Венкхајм и Сил, тек су по дужем одупирању и на нарочиту жељу краљеву преузели ту непријатну дужност. Тај свршетак и у самој Угарској, код лаковерни Мађара, изазвао је неповерење.“

СА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ У БЕОГРАДУ.

У *двадесет четвртој* седници (од 4. фебр.) иза читања прошлог скупштинског записника моли *председник*, да се протоколи читају на другом а не на првом састанку, јер није могуће да секретари за једну ноћ израде све што је јуче изговорено. А и стенографске белешке не могу бити готове за једну ноћ.

Крстић. Закон о пословном реду вели да протоколе ваља читати одмах сутра на првом састанку. И према томе ја не мислим да би требало одступити од закона — јер у протокол треба да уђу само побуде главне, предлози, закључења и тако што.

Кујунџић. Ја имам само да потпомогнем предговорника. Ми смо на једноме састанку решили да у протокол улазе главне ствари — да протокол треба да буде кратак.

Председник је мишљења да се реши. (Вичу: решено је једанпут). Добро само после немојте да правите примедбе.

Сима Несторовић. Ја мислим да је баш нужно да у протокол уђе све што је ко важно казао.

Пражовић чита неке параграфе у закону о пословном реду и казује да треба у протокол да уђе све што се важно каже.

Председник моли публику да не лупа и да се не меша кад ко говори.

Ал. Поповић подпомаже предлог Кујунџића да се протокол пише кратко — јер тако ће се отклонити оно негодовање, што неко рекне неколи-

ко речи а оне се све ставе а неко много више — па се тек само спомене.

Мил. Миловановић мисли да према стенографским белешкама треба писати протоколе а ако ће се штампати стенографске белешке онда нек се протоколи пишу краће.

Несторовић вели, да је и пре приметио да све стварне речи треба ставити у протокол — зато је мишљења да се не одступа од посл. реда а ако је мали број секретара нека се ови умноже.

Ћелић. Тим се неће помоћи, јер опет секретар мора за једну ноћ начинити протокол.

Даничић се чуди шта је то баш данас изнето — да се не могу више овако пространи протоколи писати — кад је баш данашњи протокол најкраћи од досадањих. И он мисли да треба додати број секретара.

Крстић одговара Празовићу да одступање од пословног реда које је он поменуо — заиста може бити али *само за тај случај.* Ако би га усвојили то би требало да се сваки дан то одступање чини и тиме би се удалило од правог посла.

Мил. Марковић вели да је заиста немогуће секретарима да састављају протокол за ноћ — већ треба да се служе стенографским белешкама па ће бити лакше.

Милан Милићевић. Он мисли да се највише времена провело до сад око протокола. Секретар има дужност да за једну ноћ напише оно што се у скупштини за ½ дана говори. Он не пише речи као стенограф, он узима само мисао говорника па је он после излаже. Дакле то је врло тешко. За то је да се остане при првој одлуци скупштинској — а то је да у протокол улазе главне ствари.

Председник. Жели ли скупштина до о томе још говори? (Вичу: доста је, довољно) Оћете ли остати при првој одлуци? (Остајемо.)

Председник чита за тим писмо посланика Крсмановића, који вели да му је јако потребно двомесечно одсуство. Дозвољава му се.

Сима Несторовић. Крсмановић је члан одбора финансијског и председник истог. Требало би да се још који члан изабере или бар заменик.

Председник. Хоћемо ли да изберемо три нова члана? (Хоћемо.)

Мих. Лазаревић. Нужно је да буду још 3 члана јер тројица одсуствују.

Председник даје ¼ часа одмор.

Иза одмора бирају се три члана за финан. одбор.

Гласача је било 104 а изабрани су абсолутном већином Миловановић, Вујо Васић и Катић.

Затим се прочитају три указа кнежева о предлозима мин. правде. I. о измени § 4 о устројству касационог суда. II. да се одобри утрошени вишак у казненом заводу у Београду. III. Да се одобри сума за накнадно зидање казнене апсане за женске у Пожаревцу.

Пред. На дневном је реду, да се узме у претрес поправљења редакција из војеног закона о лицитацијама.

А. Спасић. Ја мислим да се овде разумеју само хартије државне, дакле управе фондова и штедионица државни. Приватни заводи, пошто су ови несигурни нека се непримају хартије.

Антула је да се примају хартије и осталих приватни завода.

Спасић. Останак је — вели — у приватним заводима ујемчен статутима. Е лепо. Али статутима је останак завода „прве српске банке" ујемчен тако исто као и „кредитног завода." Па ипак смо очевидци, колико је ту упропашћено том намамом и то не само капитала банчиног, но и приватних лица.

Мариновић и Ковачевић су за предлог Спасићев.

Ђ. Даничић исправља у редакцији неке погрешке са његовог филолошког гледишта.

Мариновић. Још имам нешто да приметим. Нека се стави и то, да се при улагању од државних хартија одбије 10 — 20%, јер вредност неће бити увек једна и иста. А друго, да ли ово важи и за стране државне хартије, јер ако је ово намењено само за српске — онда је друга ствар.

Ант. Ковачевић. Ја мислим да то неиде никако, да се узакони одбијање 10 — 20% јер би тиме изгледала вредност сумњива. А стране хартије смо намерно одбили.

Антула брани говор Ковачевића. А Лазаревић говор Мариновића.

Спасић. Ми истина у одбору нисмо то прецизно означили, да ли да се и стране хартије примају или не, скупштина нека реши то.

Балаитски. Ми градимо закон за српски народ. Шта се нас тиче инглиски трговац, нека он лупа главу каквим ће се условима послужити у оваким околностима. Дакле кад је српски закон, онда се разуму и српске хартије.

Мариновић брани поново свој предлог.

Ковачевић. На што нам је закон такав, кад га потребе још не изискују.

Антула. Ја под хартијама „државним" разумем само облигације управе фондова и штедионица.

Мин. финансије. Говори, како је примедба Мариновићева као и Антулина умесна. Мариновићева је примедба имала у овом закону свога трајног живота, а ова је друга за време у коме смо.

По овим исправкама редакција би усвојена т. ј. само хартије управе фондова и државни штедионица могу се у кауцију заложити. —

УГАРСКИ САБОР.

Ново министарство преставило се сабору угарском 19. о. м. и том је приликом нови министар председник барон Бела Венкхајм, изговорио ову беседу:

Поклањајући се вољи и заповести нашег прејасног господара и краља и примајући теретно са великом одговорношћу скопчано звање министра председника, нисам ни часа изпустио испред очију величину и терет тога задатка; савесно сам измерио према томе моје слабе силе, моје способности. што сам поред свега тога одважно, дођем да на место на коме су се борили у патриотичким врлинама богатији и способнији људи са променљивом срећом — то ми верујте, да није основ тој одважности преузношење и преценење самог себе, ја сам се покорио вољи мога краља, осећају патриотичке дужности, пред чијој заповести несме ни онај јаки ни онај слаби измаћи, ни онда не, кад би то извршивање дужности било идентично са жртвовањем себе самог. (Живо одобравање.)

Окуражило ме је, шта више то је управо и одлучило, да се примам председништва министарства, што ми је испало за руком, да задобијем у припомоћ људе, чија слога за постигнуће те свете и заједничке цели с једне стране пружа основану наду, да ће влада у свакоме правцу енергично поступити моћи а с друге стране поуздано је јемство за то, да смо изравнањем противности које су странке делили и јавни посао задржавали, дошли до тога штадијума, одакле ума изгледа, да ће радња законодавног тела бити стална брза и по земљу корисна. (Живо одобравање.)

И пошто ми је част да представим сабору владу, која се под мојим председништвом склопила, допустите ми, да укратко скицирам ред првих и најважнијих посала, које смо узели ја и моје колеге министри да уврадимо. (Чујмо! чујмо!)

Министар председник чита програм:

Влада држи да јој је то прва задаћа, да државно газдинство и у свези с тиме земаљску управу уреди.

1. С обзиром на постигнуће те цели, држи она пре свега да је нужно да и у оквиру садашњег система изведе што већу штедњу а да неоштети задаћу државну.

2. Од центрума почињући па до општине да уреди у ужем смислу узету администрацију и у свези с тиме, и финанцијску управу и неке агенде правосудства у оквиру извесних граница и познатих посала, да дође до хармоније у управи, те да се могу што веће редукције учинити;

3. Да модификује парнични ред, поступак стечајни, институцију ексекутора, да уреди дисциплинаран поступак и друге сличне наредбе да изда, те да уради, да правосудство у опште брже буде и мање на терету државној благајни.

4. Уређење жељезница у опште, целисходније разделење истих уједињење мањих, уређење тарифе и целисходније контроле, да тиме гаранција камата мања буде.

5. Уређење питања о јавној роботи, да се државној благајни и тим путем део терета с леђа скине;

6. Повишење доходка без повишице пореза

а.) уредбама, које сметају, да се оштећује ерар код постојећих пореза и данака.

б.) дизањем рентабилитета државних жељезница — ако нејде другчије, — ма их делимично или све под аренду издали;

в.) целисходнијом управом државних шума.

г.) таком управом са рудокопњама, и то са оном де се гвожђе копа, која ће се згодном приликом продати или под аренду дати, даље са оном де се угаљ копа и са фабрикама, да бар не буду државној благајни на терету.

Осим тога држи влада, да јој је задаћа, да

7. уведе доместикалне касе, што и ако ће бити нов терет земаљским грађанима одговара захтевима аутономије и прибавља важност томе тако тужном правцу штедње до најнижих слојева управе.

8. да ће, пошто законито добивеном праву у царинарском и трговинском савезу без одлагања важност прибави, о томе радити, да се и докле се заврше питање заједничке царинарске системе, које се неда скоро решити, учине наредбе, које се односе на потрошарину, и које ће бити од користи угарској државној благајни а одговарати правди и правичности;

9. да ће, узимајући одмах у руке питање о банци, исто према праву, које нико непориче и према земаљској потреби, што пре решити;

10. да ће ради рефундације односно исплате зајма од 153 милијона донети предлог за корисну употребу државни добара.

Влада држи да јој је прва дужност, да све то са свом снагом и енергијом одпочне и продужи, и да иде за тим, да државне грађане, — неподразумевајући овамо законске нацрте, које је порески одбор већ претресао — са новим теретима колико се год даде поштеди.

Но ако све то не донесе успеха какав треба да да буде, или ако се покаже, да је наше финасијално зло још веће, или ако упркос свему напору неби се поменута питања на време решити могла, а становиште које се ничему подчинити неда, да државна машина ни застати ни пореметити се не сме, то захтевало буде онда ће влада уздајући се у патријотизам народа, да би злу и повишицом пореза помогла нужне иницијативе у своје време латити се. (Живо одобравање, особито с левог центрума.)

Шта влада у овој сесији хоће да се сврши о томе ће прве седнице по овој своје предлоге поднети.

Да ли ће се агенде, које набројасмо, дати извести и у колико, то од нас не зависи. Под девизом патриотских и племенитих осећаја одпочела је пре неколико недеља акција која је управо излазна тачка садашњег преображаја, та девиза гласи: „отачбина нада свим!"

То је девиза, с којом је влада рад свој одпочела и с божијом помоћу продужиће га, та је девиза, ја не сумњам о томе, ја сам и уверен о томе — и ваша.

И ако она сваког поштеног грађана у земљи пооштри на извршење својих патриотичних дужности, онда држим, да наш рад неће неплодан бити и ми ћемо у бољој будућности нашега народа своју награду наћи. Примите изјаву нашег високопоштовања, и ако поднешене предлоге одобравате, онда нам допустите, да си вашу припомоћ измолимо. (Живо одобравање.)

За Венкхајмом узе реч Ернест Шимони, да констатује да по његовом мишљењу влада није сасвим уставним путем постала, јер је министар Бито по налогу крунином саставио фузију двеју великих странака, што не одговара ни конституционализму ни парламентаризму (сензација и местимице смеј у сабору); но да то у будуће не би био прецеденс, улаже он у име своје и својих начелних другова *свечан* протест против таког поступка, јер ни министри ни круна немају право да склапају већину него народ.

Новој влади неће крајна левица фактиозну (akadékoskodo) опозицију правити, но она остаје верна својим принципима, и отворено ће ударати на све предлоге, који су опасни по самосталну и независну Угарску. Крајња ће левица миротљубива бити, али ће бити строга и правична контрола влади.

Барон Павле *Шењеји* неће да критикује кризу он стоји пред свршеним чином, поверење круне, вели он, конституисало је министарство, и ја ћу према томе двоје да споменем.

Прво је то, да ја патриотичном радошћу поздрављам ону кризу у парламентарном животу, уздрављам ону кризу у парламентарном животу, у склоп које се сложиле обе странке, које досада стојеше на различитом државноправном темељу. (Одобравање). Ја држим у нашем парламентарном животу то за освојачину, и радујем се томе и с тога што је моја изјава то: да ја за то, шо желим, да влада на темељу једнаких и децидираних принципа реши она питања реформе, чије решење с обзиром на јавну администрацију, правосудство и уређене финанција, ја за важно држим, за важно у досјуку са мојим начелним друговима, према влади и становом склопу, партаје заузимаа особено начелно становиште (живо одобравање), јер се надам, да ћу тако моћи успети, — да се бар темељ положи о-номе, што ја држим да је први услов лечењу нашега зла у парламентарном обзиру (живо одобравање), да се странке на начелном темељу групирају. (Опште одобравање).

Ја сам уверен, да ће, ако се те комбинације изврше и влада пође путем једнаких одређених начела при решењу питања о реформи, бити случајева, де ће се и о самим принципима и о самој основи међу нама развити назори другачији.

Те наше другојачије назоре излагати и на пресуду поштованоме парламенту износити и премачистини нашег уверења гледати да се колико се год може остваре, држаћемо ми за своју дужност. (Опште одобравање.)

Ја рачунам то у главни добитак уставног живота, да се у борби са лојалним оружјем у борби лојалних и објективних уверења онај темељ развије чиј је истина судија јавно мишлеље и народ, но чији смо посредници ми заступници народа. (Живо одобравање.) Но сва разлика у назори неће задржати мене ни моје другове, да према позиву поштована пријатеља министра председника, за заједничку цел не истакнемо срећу наше домовине за цел, за коју се морамо сви заједно одушевити.

По томе држим да сам разрешен и молим сл. дом да ми учини ту љубав да ме разреши од тога да уверавам, да и ако ћу на опозиционалном пољу радити, да ће моја радња бити најлојалнија, ако се дало буде витешка. (Живо одобравање.)

После ових речи, дужан сам још ово изјавити влади, да она, узимајући у обзир тешкоће конституисања и у опште ситуацију а нарочито драго цено време, што се тиче тешкоћа у прелазу у свему, пошто у томе међу нама никаквих диференција, може се у моју потпору а нарочито у томе поуздати, да ја нећу дугим дискусијама, то што нам је сада најважније и најскупље — време узалуд трошити. (Живо одобравање.)

Од послова *својих* нека влада најпре почне са оним, који се недаду одлагати, и чијем ремењу као што ја држим, нема никакве сметње. Поштована влада нека ми допусти, да навестим, да ћемо моћи већ прних дана предузети законски нацрт о катастру, ради кога неможе међу нама бити никакве начелне разлике а од преке је потребе да што пре у живот ступи.

Ја понављам пред поштованим домом да пошто ћу ја са своји начелни другови заузети са свим независно принципијелно становиште, да ће наш само срећа домовине и што већа лојалност вођа бити, (Опште живо одобравање.)

По томе је устао гроф Лоњаји, да изјави, да ће он и његове присталице владу у свима предлозима, који стоје на висини сутуације подпомагати но да себи задржава одрешене руке у томе, кад се у чему не буде с владом слагао.

По том је сабор хтео да извиче у Гицију за председника саборска на место Беле Перцела, који је министром постао, но овај се не прими, пошто избор није имао по пословном реду, те се на прексутра одложи избор председника саборског.

ИЗЈАВА.

Напрама оној изјави *стотине биоградских грађана,* и неком нападају биоградских новина, издала је либерална странка, коју обично зову „омладинском", следећу *изјаву,* коју приобћујемо јер и она доприноси илустрацији јавнога расположења у Србији. Изјава гласи:

„Хрђаво је, где се рад нецени по својој стварној вредности; још је горе, где се патриотство неогледа у делима, већ у обманама; а најгоре где се врлине туку политичним, личним и другим обзирима; где тај дух овлада, ту нема напредка.

Доста смо ишли тим путем, време је, да смо на чистини. Убеђени смо, да смо на чисто са нашим досадањим радом, ди су нам начела чиста и јасна а правац измерен и опредељен. На наш рад неупливише ништа до народ и његов живот; начела наша оснивају се једино на потребама народним, а правац мења се само у интересу народног благостања, тим руковођени радићемо и од сад.

Нама је дакле до рада и напредка, ми хоћемо стварних резултата, па зато неможе нам се на ино, а да необратимо пажњу на наше неко новинарство,

ЛИСТАК.

БИРАЧКО ПРАВО.

(Свршетак.)

Е. О помешаним и прелазним наредбама.

1. У оним општинама, у којима урбарског поседа није било, средотачни одбор одређује при првом бирачком попису једанпут за свагда, које је она суседна општина, из које по смислу §. 4. ваља узети ¼ урбарске земље на коју је најмања пореза изметнута. (§. 108.)

2. И донде, док законодавство не нареди како да се утерују заостатци пореза, они, који више него за предходну годину како је започет попис, или годишња исправка, на дуже време дугују пореза, примају се у списак бирача, ако су од свога заосталог пореза од првога дана године, која је протекла пре пописа или годишње исправке, па до почетка пописа или исправке, онолико платили колико им износи сав управни државни порез за предходну годину. (§. 108.)

3. Кад се саставља први стални списак бирача, средотачни одбор може по потреби изаслати у један изборни срез и више него једно пописно изасланство. (§. 111.)

4. У оним деловима државе, где вреди V. чл. закона 1848 г., садашње наредбе о разделењу изборних срезова и местима биралишта остају у важности до даље наредбе. (§. 113.)

5. Трошкови, што се учине око пописа и избора, намирују се из државне благајнице донде док се нов закон не донесе о домаћим благајницама законитих власти. (§. 114.)

6. Све молбе и жалбе, извадци, докази или друге какве исправе, које се тичу списка бирача, опроштени су од белеге и издају се безплатно. (§ 115.)

7. Наредбе, које се тичу садашњег закона о састављању и поправци списка бирача, вреде одмах, а које се тичу избора посланика, вреде по завршетку државног сабора.

Изборе пак, који буду пре тога времена, врше бирачи што су пописани год. 1872., по садашњим законима и законитој пракси. (§. 116.)

8. Свака законита област и варош, који шиље особитог саборског посланика, бира средотачни одбор по смислу 17. и 20. §. овога закона и за време које одреди министар унутрашњих послова.

Овај избор свршује и оне послове, које се тичу садашњег средотачног одбора до свршетка овог сабора по садашњем закону или законитој пракси. (§. 117)

9. При склапању првог списка бирача, ако је попис започет у првој половини године, бирачком праву узима се за темељ за предходну годину изметнут порез, у противном пак случају и при свакој даљој поправци узима се за темељ порез оне године, у којој се поправка догодила. (§. 118.)

10. Први попис бирача, ако средотачни одбор донесе одлуку на све рекламације до конца год. 1874., вреди до краја год. 1875., а у противном случају до последњег дана календарске године, што долази иза коначно утврђеног пописа. (§. 119.)

11. Остају у вредности §. 5. и 56. чл. V. год. 1848. (§. 5. гласи о томе, колико и из којих се места бирају, а §. 56. како се наплаћују земаљски посланици (§. 120.)

12. Министру унутрашњих послова и правде поверава се, да изврше овај закон. (§. 121.)

које у оцени нашег рада хотимице иде на поље шпекулативна. Неможемо оћудити, кад видимо, по неки гђе новинар, који треба да је тумач народа и народних жеља, гласило народних потреба и напредка, гђе тај, велимо, новинар чисто иде странпутицом, па предлази у круг политичких и личних рачуна.

Тим путем видимо, гђе је пошао лист „Београдске Новине", који нас отворено у 10. броју од 24. јануара напада и у главном вели:

1. да незнамо основног закона и предлазимо у круг незаконитости.

2. да се боримо за извесну личност.

3. да радом хоћемо да упропастимо земљу.

Ограђујемо се од оваки нападања и подметања. Смело ћемо погледати свакоме у очи, наш је рад јаван, а програм познат свима из адресе одборске већине, нама није до личности, које ће доћи на министарску столицу, нити се боримо за какву личност. Нама је до народа и кнеза, зарад који смо дошли на скупштину, ма ко дошао за министра, остати ћемо једни и исти.

Народ који нам је дао поверења, нека цени наш рад, од њега ћемо трпити најстрожију осуду."

Следују 55 подписа народни посланика.

(Извађено из „Обзора", пошто београдске новине с том изјавом недобисмо. У.)

ДОПИСИ.

△ **Из Боке Котарске** на сретење. — Пошто се разасула народна странка у Далмацији, и пошто њен орган „Н. Лист" пређе у руке злогласнога Павлиновића те се претвори у средство старчевићанске пропаганде: Срби по Далмацији изневјерени и увријеђени тако почеше братски опомињати народњаке, којима је стало до брацке слоге, да се том злу доскочи, да се стане на пут раздору ког Павлиновић приправљаше; те да се опет гласило народно повјери човјеку, као што Нодило бјеше.

Мјесто да се на ове опомене осврне и задовољи, к увредама су се нове увреде надостављале презирањем истих.

Тада удри крв у образе Србину и праведан гњев у прсима плану, те се подиже глас Јанковићев, који зваше на окуп Србе да се бране од те небратске пријеваре.

Каквога је одзива нашао тај глас Јанковићев, показало се је при избору задарско-бенковачког заступника на рајхсрату, а најбоље би нам то могао казати г. Клајић, који прими условља од српског одбора предложена му те тако мога у Беч поћи.

Отада, у које време спада и смрт Јанковићева који беше душа српскоме покрету у Далмацији, ћаше рећи да је с вођом и војска панула, да је с Јанковићем и српска мисао у ладни гроб сарањена; ал гласови који нам стигоше из Далмације, показују да се тамо покрет српски није зауставио паче да је једнијем кораком на јавном пољу политичком унапријед пошао.

Ми смо још били поодавно чули, да се неки Срби из горње Далмације справљају да се о Савину дневи у манастиру Крци састану и ту да се посавјетују што им ваља радити у обрану српског карактера и имена на приморју.

Али како сву српску интелигенцију можеш на прсте избројати; како и том малом броју прошла година угради најугледнија три мужа: Кулишића, Јанковића и Петрановића; како смо се с друге стране могли увјерити, да млађе снаге исте интелигенције изгледају на поспешније прилике те се сада устежу излагати се; а особито пошто је састанак уречен био у једном манастиру и пошто је та мисао изашла из средине Кнежевићевих пријатеља, ми се нијесмо надали никаквом успјеху отуда.

На против, увјеравају нас извешћа, која нам стигоше и из Задра и из Обровца о тој конференцији.

Састанак је имао мјеста на уреченом мјесту и дану. Истина да главније српске вароши, као Книн и Шебеник нијесу биле заступљене, а врло слабо и Скрадин и Бељковац, осим Обровца који свијема може на углед служити; али и највећа ријека започиње се поточићем.

Ту су прије свега г. Богољуб Петрановић и г. Љубо Вујиновић изложили критично стање далматинских Срба, те се сви сагласише у томе, да је потребито да се сви Срби далматински сложе *како би се одпор могао дати небратским нападајими непријатеља српскога имена.*

Но пошто је број чланова био одвећ ограничен, сасвим умјесно би закључено, да се ништа одлучног не предузимље, него да се изабере један одбор из присутних, који ће имати сазвати нову скупштину, опрједелити дан и место састанку и приуготовити питања, о којима ће се на састанку вјећати.

У овај одбор изабрани су: г.г. Љубо Вујиновић и Н. Милаш професори на задарској богословији и гг. Владимир Десница, Андрија Кнежевић и Ђорђе Радуловић из Обровца.

Нама се чини да је и оволико доста учињено и ми срдачно поздрављамо ову светосавску конференцију, желећи да сјеме, које је ту бачено, добрим плодом уроди.

Али су два услова доброме и постојаноме раду. Прије свега треба да се они млађи Срби, који су науке свршили и у друштву мјесто заузели одваже и на поље народно ступе. Нама се чини нијесу српској ствари околности толико противне на приморју. Особито пак немају се бојати инокоштине Данас имаде Срба приморских само православне вере до двадесет по великим школама овај број с годину на годину расте. Отуд интелигенције која условљава и ујамчава поспешну сваку борбу политичну.

Иза тога Срби у обће на приморју нашем морају застрјети завјесом заборава неке међусобне немиле успомене, те се сви и који се броје Кнежевићеви пријатељи, као и они Љубишини с онима, који нијесу пријатељи ни једнога ни другога около шљедећег програма окупе: *обрана* и *развијање српске идеје на приморју.*

Нама се чини да би се до ове слоге лако доћи могло. Ко год се Србином осећа том је у сред срца по природи овај програм усађен. У другим пак питањима може се и различито мислити, нити би то што шкодило главној сврхи српској.

Ово су два услова, од којих зависи организирање српске странке у Далмацији и у којој и Боку обухватамо. Ко жели да се и ми из презрења подигнемо и да непопуштамо оно што су нам ђедови толиким патњама сачували и на аманет повјерили, треба настојати да се и један и други услов испуни, како ће смјерна крчка конференција бити преодницом слоге и јединства између Срба од М. Крке до Будве.

+ **У Карловцима** 17. фебруара. Ономад је била седница конзисторије т. ј. духовнога одсека, присутни беху гг. Максимовић, Руварац, прота Поповић, Симоновић, Ст. Лазић, — председавао је св. патријарх.

Предмети су биля већим делом разводне парнице. Између прочих пак решено је да се одбије призив сурдучкога попа Сечанског против „сушпензије" — зато што није предстао комисији, те је истрага остала недовршена, — суспензија има постојати док се истрага не сврши и коначна пресуда не донесе. —

Даље је решено да се спроведе дисциплинарна истрага против раваничкога игумана Ратковића ради одпора комисији административног одбора; на истрагу су одређени архимандрит Руварац и Симоновић.

У овој седници је први пут присутан био Паја Новић из Н. Сада којега је Његова Светост наименовала привременим фишкалом — епархијских власти. —

Уједно вам јављам, да је патријар позвао све проте у архидијецези да сазову по неколико увиђавнијих свештеника, те да поднесу своје мњење о непотврђеним неким саборским закључцима а наиме о дотацији и расположају парохија и протопопијата.

Прота карловачки позвао је Чобанића из Нештина — Живковића из Сланкамена — попа Малетића одавде, Николајевића из Голубинаца, те су то били увиђавни свештеници, вели се да нису ништа закључили — до да се подигне у Војки и на другим местима више парохија.

Патријарх је изразио жељу да буде више протопопијата, него што је сада, те би лакше своје послове обављали, — али ово није нашем проти по вољи.

Герман Јовановић архимандрит дошао је овамо и отишао је са Руварцем да прими свој манастир Беочин.

Овде се чује да ситна господа у двору почињу да мењају закључке административног одбора, те да онако по ћефу, меште од одбора у какву комисију одређених а господи не повољних личности, да траже и наређују друге мекше и њима повољније.

Док се о овоме ближе известим јавићу вам што је у ствари истина.

Од Руњана још пре две године администратору Грујићу предане тужбе против њинога Туте председника општинског нема нигди. — Морају на ново се тражити.

Овде се чује као поуздано, да ће Утјешеновић бити сремски жупан.

(Л. П.) **Вел. Бечкерек** (12.) 2. 1875. Овдашњи „недељни лист" донео је у своме 8 броју под рубриком „из Торонталске жупаније" белешку да је 4. о. м. једна депутација од 7 чланова из *Јарковца* под предвођењем једног свештеника вел. жупану Јосифу Ертеленди предстала, њега као свог жупанијског представника поздравила и молбу му поднела, да дотичном месту њиово искање подпомогне, да се у Јарковцу двокласна мађарска школа подигне, на коју пељ општина од своје стране згодно здање за школу и стан учитељима даје, — као разлог овоме кораку Јарковчана наводи се тежња, да јарковачка раја мађарски језик учи.

Колко је нами познато, била је зајиста така једна депутација из Јарковца код вел. жупана, и то под предвођењем тамошњи свештеника Гиге Кнежевића, у којој међ осталима Милош Михајловић, М. Марковић, јарковачки кнез и т. д. участвоваху. Ова је депутација тог дана код вел. жупана ручала. —

Колико смо могли дознати, беше поглавита цељ ове депутације, да се вероисповедне јарковачке школе не претворе у комуналне, и да се закључење политичне општине — којим се ради оснивања школског фонда од 30000 фор. 100. ланаца земље црквеној општини на 10 годишње руковање и уживање уступају — од стране жупаније потврди, и у томе је као што нам веле — депутација у толико успела, што су јој велможе жупанијске своју помоћ обећали, шта више, примио се Мита Хадфи вел. фишкал својевољно, да сачини рекурс против претварања вероисповедни школа у комуналне. —

Ми ово без икаквог коментара саопћавамо, и желили би у интересу Срба јарковчана да се бележка „чедељног листа" не обистни; само би овом приликом примјетили, да тежња за подизањем државни школа у разнојаченој границе у данашњим приликама ни најмање неда се оправдати, шта више и да упутно није, те с тога се морамо чудити, да су јарковчани односно њиова депутација — подстакнута жељом томашевчана и уздинаца — здраво се — као што сами кажу при ручку кад вел. жупана — заузимали, да се мађарска државна школа у њиовом месту подигне, и да су на ту цељ нужно земљиште обећали; — а то све бајаги с тога, што би то у интересу њиовог места лежало. —

Даклем мештански разлози, а дал ти одговарају потребама народњим, то се не пита.

Ми очекујемо, да ће се јарковчани опрати, и у то име ограничавамо се засад на ово саопштено. —

РАДЊА АРХИД. ОДБОРА У КАРЛОВЦИМА.

(Свршетак)

Даљски свештеници туже се да ни су добили плату. — Општина се има преко заменика позвати да у колико је свештеничко искање оправдано ове намире.*)

Жупанијска власт у Осеку доставља тестамент покојнога ђорђа Костића, који је оставио 10.000 фор. ау. вр. да се на гробљу сазида капела и костурница у коју да се његов брат пренесе и он сарани, а што преко овога зидања претече, има се школском фонду уступити. — Узима се на знање с тим додатком, да се ово осечкој православној општини до знања достави, и иста позове да поднесе предрачун о зидању капеле и костурнице а уједно са обзиром на данашње време и на потребе као и са обзиром на то што је сам завештач са додатком „а што прегече да се школском фонду уступи" — предпостављао да ће се од зидања заштедити моћи, то се општини што могућнија штедња препоручује, како би се обе воље завештатељеве достојно испуниле.

Кузмински становник Филиповић тужи се да му је неправедно разрезан парохијал, те по томе разреву плаћао би он за 5 год. до 100 ф. — На ову је тужбу поднела општина преко свога председника изјасненье, из кога се види да је и сам тужитељ при разрезу парохијала — у који је и плата учитеља узета суделовао, и да је онда 30 нов. по порезној форинти дошло и да су сви тако платили, а само Филиповић дужан остао. Доцније је узет други начин разпореза, те се највише 10 ф. плаћа. — На основу овога изјашнења има Филиповић свој дуг парохијала платити.

Општина митровачка јавља да сазива ванредну скупштину ради избора учитеља. — Узима се на знање.

Удова попадија Павловачка иште да се наложи јазачком попу Николајевићу да још плати дуг од 24 ф. — Дотичног проту позвати да учини измирење и овамо извештај поднесе.

Маловашичка општина подноси уговор учињен са Ботом звоноливом из Вршца о преливању старог звона по коме старо звоно прима Бота по 60 н. на фунту а кад га преливе доплаћује му општина по фунти 40 н. а што више од тога буде 1 ф. од фунте. — Узима се на знање с тим додатком, почем се из списа увидело, да је овај посао готово обављен, то се општина под озбиљним посљедицама опомиње да унапредак без предходне дозволе оваке веће послове не обавља, а дотични се свештених има преко проте опоменути, да у сед. црк. скупштине и одбора присутан бити и на уредан рад пазити има.

Општина има поднети исказ од куда ће овај трошак од 250—350 ф. подмирити.

Парох Верски тужи свога капелана Папрића. — Издаје се истом на изјасненье.

Милица Стојадиновића из Врдника иште да је парох Стеван Моловић намири са посмртнином оца њенога бившега пароха врдничког у 300 ока жита. — Почем је у овој ствари још пре две године истрага спроведена и решење донешено, то се има усљед постојећег решења поступити.

Радовановић пожурује да му се како рачуни Б. Ремете од 1871—1872 исто тако и неко поискано разјашнење које је било у манастиру у писмохрани заостало, што скорије изда. — Имају се што прије изискати и доставити.

Ђ. Матић подноси рачуне крушедолске за год. 1868 и извештава да су у своме реду препоручујући да се одобре. — Узима се на знање са одобрењем имају се на више прегледе поднети.

На рачуне од године 1869 ман. Крушедола, чини приговоре да су без квита многи издатци спроведени од 2—3—5—10 и више форината и да су без контраквите уношени новци у касу. — Шаље се дотичним рачунополагачима на разјасненье за 14 дана.

На рачуне м. Крушедола од године 1870 чини примедбе између прочих да је на г. архимандрита одело издано 588 фор. за тим опет на њега под рубриком „на своју потребу" 125 ф: и 350 ф. — даље опет на калдрме и ћуприје 68 ф. и 20 н. и 74 фор. и т. д. — Шаљу се дотичним рачунополагачима на изјасненье за 14 дана.

На рачуне истога манастира од год. 1873 подноси извештај да су добри и треба их потврдити. — Одобравају се и шаљу митр. савету на више развићенье.

На рачуне истога манастира од год. 1871 чини између прочих примедаба и ту да је као у кући рађено исказано 28 ком. свиња и на то потрошено 442 вагана кукуруза а почем су свињи само до 250 фун. тешки били, а било је и лакши то је за ових 28 ком. свиња довољно било и 280 вагана кукуруза, те је по томе остали 140 в. потрошено на живад гуске и ћурке — које не мора бити; даље се има исказати куда су потрошени избачени малокварни и зеленьака кукуруза 200 ваг. — Дотичним рачунополагачима на разјасненье.

На рачуне од 1873 истога манастира такођер су поднешене неке примедбе. — Издају се дотичним рачунополагачима на разјасненье.

У осталом изјашњава се Ђ. Матић да се подпуно слаже са осталим приговорима и примедбама на све споменуте рачуне манастира Крушедола од стране пређашњег рачунопрегледача Максима Живковића из Сланкамена, гледе прихода од усева — земље и т. д. јер ови приговори нису ни мало оборени ни разјашњени са одговором рачунополагача. — Узима се на знање и подноси митр. савету на више увиђење.

Почем је већ два часа по подне превалило то се седница закључила а будућа је заказана да се 11. фебруара састане и у исту да се чланови Мишковић, Јанковић, Богдановић, Поповић, Радовановић и Марковић позову.

ИЗВОД ИЗ РАЗНИХ ДОПИСА.

— **Из среза моровићког** пише нам један поуздан пријатељ, да се неправедно ударило на тамошњег „ајтера" г. Петра Пајића (у 151 броју „Заставе" од пр. год.) где му се пребацује, да је затворио 80 људи на писарнички таван, где у мало не изгореше и т. д. те вели:

„Ствар се састоји у следећем: На пријаву дотичних шумских органа буду по заповести извршне власти дотерани споменути апсеници, који се као „мученици" представљају, ради предходне исправе, и у одсутству среског предстојника Пајића, који је свој срез службено обилазио, у затвор стављени ради огромне шумске крађе, и то такове, која кад се неби строго казнила, имала би непредвиђене посљедице, јербо народ наш мисли, пошто су ово општинске шуме, то се могу и немилице сећи, и отуд за поједине користи вући. Затвор је тај стајао са ходником и са таванским вратима у свези.

Но неки несташни људи препну се на таван, понесу дрва са собом и наложе ватру на тавану, цигље се усијају и тако увати ватру и једна таванска греда. Увиђавнији међу њима пожуре се и ватру угасе. Да није било нужде ватру ложити на тавану, и да је то само несташлук неколицине упасених увиђа се и отуд, што у новембру месецу није било нужде ни приватне собе ложити, почем зима тада небеше тако строга, као што се у допису наводи; друго у затвору од 40 квадратних стати, а код 80 људи, ако јих толико било, мора бити само по себи врућина, дакле одпада потреба ложити ватру на тавану, гди дотични нису морали бити. Кад се срезки предстојник сутра дан вратио са свога пута, и јављено му беше, шта су апсеници урадили предао јих је суду, а није јих затворио у ходник од 6. квадр. стати јер би то немогуће било, почем би њих 80. људи четир човека високо један на другим стајати морао. Место да се енержија г. срезког предстојника похвали место да му се упише у заслугу што чува крајишке шуме, то највеће благо наше, а оно се лакомислено баца блатом на човека, који сав свој уплив и труд улаже на добро овога народа, и тим убија у поштену човеку вољу, да и даље ради за напредак општега добра. Дакле што се казне људи ради опустошавања шума, ради крађе, ради потрице и којечега, које другом шкоде, то је преступ среског предстојника, као што г. дописник наводи, јер по његовој аналогији требало би кривце неказњене оставити и пустити сваком на вољу, красти, палити и убијати. Докле би то довело? У овом пак г. срезки предстојник Паић само похвалу заслужује.

Каже се даље у истом допису, да би се имао народ на „ситну господу" млого тужити код „високе" господе; али ови не долазе у додир с народом. „Висока господа" обилазе срезове и полит. општине ради прегледања рачуна, како се послови воде, да ли бележници, начелници и други органи своје послове тачно и савесно врше, али неморају устмене тужбе примати. Сваки има право писмено тужити се вишој власти па макар проти кому, ствар ће се извидети и кривац осудити; али где нема тужитеља ту нема ни судије. То је ствар са свим јасна.

(Нама баш ни најмање није *та* ствар јасна. На против ми мислимо да „висока господа" ма они под каквом титулом и ма из какви побуда пролазили срезом, имају *дужност*, и да би *требало* па баш и *морали примити устмене жалбе* од народа. И ми знамо да *свако има право писмено* тужити се вишој власти, али и наш ће пријатељ у моровићском срезу знати, да ни 20% нема оних, који „писати" знају. Па како онда да се жале и туже, кад их невоља на то нагони? Зар да се ради удобности господске, или ради бирократске шаблоне какве дају од надри-адвоката дерати за писмене жалбе? Или ваљда да тога ради трпе и неправде од власти за то, што нису научили „писати" да ли себи помоћи могли? А које крив, што у нашима свуда, а у том и таком срезу нарочито незна писати сваки члан нашег народа? У.)

Даље опет вели допис:

„Ми смо и сувише осведочени о чистом карактеру, поштењу, савесности и трудољубивом службовању срезког предстојника г. Петра Пајића, тако, да се ни један честит човек не може потужити на тако честита и ваљана частника, као што је он; јербо се он заиста стара о општем добру. Под његовом обоврителном управом направљене су две велике

---

*) Ово су јадни свештеници не престано су под истрагама а и саде под суспензијом — баш заслужују плату.

Куприје у Моровићу на Босуту и Студви, и предате промету и народу, а прије смо морали најпре тестамент правити па се тек онда усудити преко старих прелазити. Оправио је друмове у Моровићу, Адашевци, М. Васици, Грку, Литовцу, Босуту и Рачи, гди су прије њега четир коња с празним колима западали. За сигурност имања постарао је како се само желити може. Свештеници добивају уредно свој парохијал, а учитељи своју плату, на коју су прије по 7—8 месеци чекати морали, у сваком погледу влада ред и законатост. Кривци наравно да имају страх од њега јербо их он као извршиоц закона гони.

(Ово је све лепо и красно, што се довде вели, али је и *дужност* сремски управитеља да се о срезу старају у сваком погледу, и тако рећи само се од себе разуме то све, што је довде речено, те нарочите хвале и незаслужује нико за то, што своју дужност врши. Али ваља и то знати, да погрешку хотимичну или нехотичну, ма она и од најзаслужнији долазила, ваља сузбијати. Иначе и нама је жао, ако се и г. Пајићу учинила неправда, јер ми осуђујемо неправду, ма је ко и ма коме учинио *У.*)

— Из **Мокрина** шаљу нам следећи неколико редака за уврштење у лист:

„У велештованом листу вашем, броју 15. велите, да вам неко из Мокрина пише, како се тамо на недостојан начин кортешује, за предстојећи избор свећеника.

Из самог овог дописа јасно ће сваки увидети моћи, да је непознати дописник са објавом том својом на то смерао, како би нашег вредног и доброг Јакона г. Ристу Трифунца пред светом и влашћу својом, из особне и пакосне намере — окаљао; — мислећи ваљда, да ће га тим уједно и пред обштином свом за предстојећи избор коју је овај — примерним владањем и свећеничком мирношћом, а поред тога и спољашњим понашањем својим према сваком и најсиромашнијем хришћану — за се задобио, оцрнити моћи. Али се у тим љуто преварио. Јер обштина ова уважавајући његове — у току пуних 7. година међу нама бављења и службовања — врлине, као стуб за њега стоји, и никаквим клеветама и оцрњивањима усколебати се дати неће.

Ово неколико редака јавности предајемо не с тога, што би тим нашег ваљаног Јакона г. Р. Тр. духовној власти препоручити хтели, ког сама дела довољно препоручују — но једино с тога, што клеветнике и црне душе — који опадањем и неистином служећи се, само „у мутној води рибу за се ловити научише“ за свету дужност сматрамо, свету их одерити.

НОВИ САД 22. фебр. — Прекјуче је почела, а јуче је довршена главна скупштина вар. представништва у Н. Саду. Било је више по варош важни предмета. Изабран је одбор седморице, којн ће за априлску скупштину спремити предлог за обновлење половине избраног дела вар. представништва. Избрани су чланови за разне комисије, као за разрез пореза, кућарине, доодарине, итд.

Претресан је одпис министра богочасти и просвете у ком се јавља, да министар не одобрава закључак представништва, који ново-зидану школску зграду за српске основне школе уступа српској црквеној обштини у властитост, и наређује да се исто зданије у грунтовници уведе на име ововарошке обштине, но са опредељењем, да служи за српске основне школе; уједно наводи министар, да се његово одобрење, да варош подигне зданије за српске школе, не може узети као одобрење поклона тог зданија српској обштини.

На то се прочита закључак представништва од год. 1867. кад је закључено зидање те школе, из кога се види, да је основ томе био, не само потреба, него и то што је варош и католицима одавна подобну зграду савидала, да је дакле представништво заиста имало на уму, да зданије то буде властитост српске обштине; даље се примети, да је исто зданије савидано на земљишту српске обштине да дакле већ по томе припада обштини и без новог уваћања у грунтовницу, и да по грунтовном закону не иде, да је земљиште на једном, а зграда на другом имену. Закључи се дакле, министру представка поднети, да одустане од своје наредбе, и уважи властитост српске обштине.

Подужој дебати дао је повода предлог о томе: да се код новог министарства унутрашњи дела пожури решење о месту зидања варошке куће, и да се изашљу двојца, која ће министра о тој ствари ближе обавестити, како би се у поспешном случају с пролећа зидати могло, да цигље непропадају, и да новац у Бечу не лежи узалуд. Г. Бенде противио се томе.

Напоследку предлог се усвоји са свима противу 8 чланова, који предадоше писмен сепаратвотум. За обавештење министра опредељени су представници др. Полит, и др. Лаза Костић. Решено је такође, покушати поравнање са насљедницима Клачањеве масе.

— Ново министарство има млого озловољеника у самој деаковској странци. Од чувенији људи само су Ченгери, В. Тот и Пољски изразили се у последњем деаковском клубу, да ће га подпомагати. Остали су или ћутали, или са резервом изјавили се, као Шомшић, Жедењи, Ем. Печи, и сам Б. Хорват. Шењеји је изјавио, да му је становиште у унутрашњим стварима начелно друго, него владино, да ће по томе бити опозиција влади али лојална и витешка, но да ће владу у појединим, стварима, особито у прелазном времену подпомагати. Лоњаји је такође изјаснио се резервисано. Особито је немило дирнуло деаковске кругове што је Тиса тако немилице не само означио, које хоће од своји људи за министре, него и које неће и искључује од Деаковаца. Жале за Паулером. Шењеји Лоњаји, Слави, Керкапољи, оба Хорвата (Лајош и Болдјжар) Горове — сви се ти држе у већој или мањој дистанцији од владе као да хоће да се Тиса сам истроши при ревизији разни доидући уговора с Аустријом. Кад се министри у сабору представили, на деаковској страни владала је суморна тишина и бацала је суморан сен свој на Тису.

Шењејевци већ су саставили особени клуб, у ком је за сад њи 25. Лоњајевци су смањили се на 29. и ти су одустали од намере, да саставе особен клуб, и распрштали су се једни у владину, други у Шењејеву странку. Владина странка броји сад на 230 чланова, па још нису сви на окупу.

Тиса узима за свога државног секретара Ал. Николића, и Ердељца бар. Гаврила Кемињију (Лоњајевца); у министарству трговине бити ће државни секретар Хорн; Чемеги остаје државни секретар у министарству правосуђа. Гици постаје председник доњег куће у сабору.

— „Унг. Лојд“ доноси имена они чланова угарског сабора, који су се придружили Шењеју. Има их до сад 36; међу њима је и садањи — новосадски посланик Ђорђе Кондороши. Његови бирачи зачудиће се видећи га у редовима „опозиције“ (!) ма и Шењејевске — а не у редовима чисто владине странке.

— Данас у недељу 23. фебруара представљаће се у народном позоришту по други пут „Кин“, веома добар позоришни комад, који се и публици и критици јако допао, кад се око пре једно месец дана први пут давао. Управа позоришна одговара дакле тако рећи општој жељи, када даје представљати овај комад, који је одмах о првој представи задобио позоришну публику за се.

НОВИЈЕ.

— Из Беча javљају: да је изгледа, да ће се сесија рајхсрата продужити, односно одмах после ускрса наставити; а земаљски сабори да ће се отворити одмах с пролећа.

— Француско министарство још није састављено. Бифе се изразио да мисли да би нужније било да остане председником нар. скупштине, али на нарочиту жељу Мак-Махонову, покушаће, небил могао саставити министарство.

ЈАВНЕ ЗАХВАЛНОСТИ.

Свима пријатељима и познаницима нашег незаборављеног покојника Косте Трифковића, нарочито пак православном свештенству, варошком магистрату и представништву, кр. судбеном столу и сресном суду, „Матици Српској“ и друштву за српско народно позориште, који су својим учешћем и присуством увеличали тужну свечаност при погребу милог нам покојника, у тешкој тузи и жалости својој изричемо овим своју најтоплију захвалност.

У Новоме Саду, 22. фебруара 1875.

ЕЛИСАВЕТА удова ТРИВКОВИЋА.
АТАНАСИЈЕ ТРИВКОВИЋ.

На зидање цркве дошло је из Горњег Ковиља 10 фор. 80 нов., из Стапара 11 фор. и из Фрањева 26 фор.

Са овим изјављујем са мојом општином особену благодарност.

Уједно умољавам све оне поштоване општине учтиво, које су молбеницу за получење потпоре на горњу цјел добиле — да би доброту имале са пошиљком пожурити се где је већ справљена, како би мого једно за другим повеће своте у штедионицу полагати и у смислу овог предузимања — себе управљати.

У Овсеници, 16. фебр. 1875. ПЕТАР СТОЈАДИНОВИЋ, парох и учитељ.

Г. Стеван Попадић благајник „бачко-потиске штедионице“ изволео је удесном приликом „на местни школски фонд“ 31 ф. 61 н. у истом заводу прикупити, и дати уверење, да ће и у будуће на исту цељ прилоге прикупљати. С тога је подписани одбор у својој седници од 31. јануара т. г. бр. 26. нашао се побуђеним, врлом заузимачу за „фонд школски“ своје признање и топлу хвалу јавно одати.

У Ст. Вечеју 3. фебруара 1875.

„МЕСТНИ ШКОЛСКИ ОДБОР.“

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Сад је баш изишао из штампе:

ЗАКОН

ЗА ИЗБОР ЗЕМАЉСКОГ ПОСЛАНИКА У УГАРСКОЈ од год. 1874.

Овај је закон из ориј. мађарског слога на просто српски прерађен, а од преке је потребе како за вароши тако и друге наше обштине. Цена му је ударена, како да се само намире штампарски трошкови. Добити се може у једном или више комада код саме подписане штампарије за готов новац, а цена му је

само 10 нов. а. вр.

Растуривачи добијају рабат 25%.

У Новом Саду 22. фебр. 1875.

СРБСКА НАРОД. ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.

ГЛАС НАРОДА

ЗА 1874. ГОД.

51 ТАБАК СА 25 СЛИКА

повезан у меке корице, може се добити по 3 фор. комад.

Ово нарочито вреди за школске књижнице и иначе за сваког који нема подпуних бројева овога листа.

Ко жели да му се per Nachnahme пошље, нека се обрати

Српској нар. задруж. штампарији
у Новоме Саду

у којој се могу добити и поједини бројеви „Гласа Народа“ од 1. до 35. комад по 10 нов., за које ваља напред новце послати.

Још се може добити:

ОРАО

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

ЗА 1875 ГОД.

Препродавци „Орла“ добиће 12 повч. по комаду рабата

Ко би још рад био за готов новац или у комисију да добије „Орла“ нека се обрати „Српској народној задружној штампарији у Н Саду. ИЗДАВАЧИ ОРЛА.

У Панчеву је опет почео излазити један пут недељно

„ПАНЧЕВАЦ“

лист за просветне и материјалне интересе,

Цена му је годишње 5 ф. ау. вр., по год. 2 ф. 50 н., пр четврт год. 1 ф. 25 н.

Бр. 101. — У. О.

Ванредна главна скупштина

„МАТИЦЕ СРПСКЕ“

ЗАКАЗАНА ЗА 24. ФЕБРУАР (8. МАРАТ) О. Г.

ОДГАЂА СЕ

до 17. (29.) марта о. г., с тога, што је сва прилика, да ће дотле строга зима попустити и комуникација се отворити, те тиме и долазак чланова матичиних са стране на скупштину олакшати и могућним учинити.

Из седнице управнога одбора „Матице српске“, држане у Новоме Саду 13. (25.) фебруара 1875.

Председник „Матице Српске“:
Стеван Брановачки, с. р.

А. Хаџић, с. р.
секретар.

У трговини музикалија Таборског и Парша у Пешти изишле су и могу се добити музикалије за клавир:

1.) „Ablakodig sétáltam . . .“ чардаш од Тисе Аладара, цена 60 н.

2.) „Im Wald!“ полка мазур, од Филипа Фарбаха млађ., цена 50 нов.

3.) „Aus dem Circus Renz,“ полка франс. из разни мелодија од А. Кирла, цена 50 нов.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ

на дванајест позоришних представа.

Отвара се претплата на дванајест позоришни представа. Ко је год наумио да се претплати, а тако и наши досадањи поштовани предплатиници који желе задржати своја места, нека се изволе пријавити или у позоришној писарници (стану матичином), или у вече на каси, а коме је наручније, може то учинити и у трговини браће Поповића, или код скупљача предплате г. г. Корнела Јовановића, Ђоке М. Поповића и Светозара Крестића.

Управа не обећава бог зна шта, али ће се својски старати, да одабраним репертоаром, новим комадима и добрим представама набави позоришном свету уметничког уживања. Да ово нису тек празне речи, може се сваки уверити, ко погледа, на ред позоришни представа у првој претплати и на приказане нове комаде. Кад на 24 представе дођу 11 нових комада, онда се може слободно и без зазора рећи да је управа чинила све што је могла, да задовољи предплатнике позоришне, и да јој према томе није потребе обећавати, да ће јој и од сада главна брига бити, да то исто постигне.

Цена је предплате стара.

Управа срп. нар. позоришта

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упразњено учитељско место у Десци овим се стечај до 9. марта т. г. по срп. кал. отвара. —

Плата је 210 ф. 40 кибли чиста жита. 4 ланца ораће земље 6° сламе огрева за школу и учитељски стан, са слободним станом и баштом.

Са дужности настављања деце скопчано је појање у цркви као и перовођство у црк. школској општини. —

Конкурепти имају своје молбенице до горе назначеног рока председништву овом послати.

Из седнице школ. одбора у Десци 18. фебр. 1875 држане.

МИЛАН КРАЈОВАН,
1—3 парох и предс. шк. одбора.

СТЕЧАЈ.

Овим се на ново учитељско место за пижу класу у Јарковцу отвара стечај са годишњом платом од 400 форинти ав. вр. —

Рок стечаја траје до 23. марта т. год. по нашем календару. —

Просилељи имају своје молбенице са нужним сведоџбама снабдјевене, до означеног рока местном школском одбору послати.

У Јарковцу 13. феб. 1875. ГИГА КНЕЖЕВИЋ
1—3 управитељ.

СТЕЧАЈ.

На једно женско и два мушка учитељска места у В Кикинди расписује се стечај.

Са сваким од ових места скопчана је годишња плата од 420. фор., стана у натури, или у име тога 105 фор., 63 нв. а. в. у име огрева и 4½ ланца ораће земље.

Потражиоци нека се до 10. Марта т. г. са нужним сведочбама на председника местног школског одбора обрате.

Из седнице местног школског одбора у В. Кикинди 28 јануара 1875 држане.

ДР. ВЛАЈКО МАЛИНСКИ
председник мест. школ. одбора

СТАН један у кући гди је бачка банка у првом спрату изглед на сокак од 1. априла за издавање. 1—3

НА ЗНАЊЕ!

Новосадски јосифовачки (мученички) вашар држаће се 14. (2.) марта 1875.

1—3 **Закупништво.**

ПРОДАЈА

100 ланаца са нужним зданијама, на најлепшем месту баш уз варош Шабац у Србији, све у једном комаду јендеком заграђена чисте равне, добре ораће земље, на коју се никаква порција не плаћа, продајем из слободне руке; па и јошт мања два комада до исте земље ко је вољан узети може земљу одма чим капарише на себе примити, А с додавком сваког најбоља ie увера даће одма цену и услове чути код

Влајка Ерчића
трговца

НА ЗНАЊЕ!

Подписини узимам себи част п. п. публици до знања ставити, да се код мене у свако доба године добити може: средње висине и високи ружа; теаса (Thea's); бурбона (Bourbon); хибрида (Hybriden) и ремонтанта (Remontnaten) све од најновији и најлепши врста, у снажним и лепим примерцима

100 ком.	у 50 врста са именима	40 ф.
12 „	„ 12 „ „	6 „
100 „	расцв. Monatrosen у 5 врста	10 ф. 1 ком. 15 н.

даље има 3 и 4-годишњи каламака разноврстног и најбољег воћа, као: крушака, јабука, кајсија, бресака, ринглова (Reine Claude) смокава, бадема са танком љуском (Papiermandeln), рибизли, разни јагода и усадака најбољи врста винове лозе. — Такође имам дрва за украс (Zierbäume) и џбунова за баште, паркове и шеталишта; велики избор биљака за собе и пакит (Decorationsblumen); биљака и расцветаног цвећа у лонци у свако доба по умерену цену.

Особитог течног воска за дрва (Baumwachs). 1 кутија (Buchse) 8 лоти 30 н., 16 лоти 60 н.

Баштован грофа Елца у Вуковару
4—12 Ц. ТАЛЕР.

Мануфактурна радња

БРАЋЕ АДАМОВИЋА,

у Темишвару 3—3

потребује два спомоћника и једног шегрта.

Опште уважени и лекарским доказими апробирати штајерски

БИЉНИ СОК

може се увек свеж добити у Н. Саду у апотеци Грозингера, и **Г. Плавшића** код г. Д. Коде и Ђубе Стефановића.

Цена је по флаши 87 н. а. вр. 26—

Мануфактурна трговина

МИЛАНА МИХАЈЛОВИЋА

у Вуковару 3—3

потребује два добра од старији спомоћника.

ЗАЈАМ коме треба на непокретна добра по 6% под најбољим условијама, нека се обрати само једном кореспонденц-картом на „Општи прометни завод у Сентомашу (Sz. Tamás.) 6—

ЦИРКУЛАР.

Сретним купом следећи специјалитета у стању смо исте по особито јефтину цену продавати.

С поштовањем

die Wiener Cattun-Druck-Fabriks-Niederlage,
Stadt, Ruprechtsplatz 3.

ЦЕНЕ СУ:

1 туце дечији патистени џепни марама с бојадисаним крајевима	85 нов.
1 туце за женску децу патистени џепни марама с бојадисаним крајевима	1 ф.
1 туце патистени џепни марама за госпе с бојадисаним крајевима и порубљени	1 ф. 30 н.
1 тц. женски јаконет џепни марама с бој. крај.	1 ф. 60 н.
1 туце мушки џепни марама с бојад. крајев.	2 ф. 50 н.
1 комад женски марама хохприма-батист-клер, са свима монограм-писменима (ручни посо)	80 нов.
1 туце бели платнени марама	2 ф.
1 туце енгл. фротир марама	3 фор.
1 туце енгл. пикет пешкира	5 фор.
1 туце турски пешкира за купање	9 фор.
1 пар пикет. покривача креветни с плавим и мрким шарама	6 фор.
1. ком. кревет. застирача од штофа за ћилиме	2 ф. 50 н.
1 комад креветни застирача од веће сорте	3 ф. 50 н.
1 комад свилен. кахенец за женске	1 фор.
1 ком. свил. кахенец од веће сорте хохприма	1 ф. 50 н.
1 комад берл. вун-ках. за мушке	1 фор.
1 комад исти хохприма	1 фор. 50 н.
1 комад свилен. кахен. за мушке	2 фор.
1 комад исти хохприма	3 и 4 фор.
1 гарнитура асталска за 6 лица	4 фор. 50 нов.
1 гарнитура асталска за 12 лица	9 фор.

На захтевање шаљемо потпуни ценовник наше робе, и увераваме да ћемо само добру робу давати и молимо да се добро пази на нашу фирму и адресу

Wiener Cattun-Druck-Fabriks-Niederlage,
14—50 Stadt Ruprechtsplatz Nr. 3.

Властник др. Свет. Милетић. Одговорни уредник Стеван Поповић. Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију.“

Српска народна задружна штампарија.